

Загородня Алла Анатоліївна,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ШКІЛЬНУ ОСВІТУ УКРАЇНИ В ДОБУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Розвиток України як суверенної, демократичної держави неможливо уявити без повноцінного розвитку освіти — потенційної основи науково-технічного і соціального прогресу, економічного зростання, добробуту й безпеки суспільства. Тим більше, що нова, постіндустріальна (інформаційна) епоха, в яку вступає сучасний світ, — це епоха інформації, знання, інтелекту, отже, і роль освіти сьогодні кардинально зростає. Саме тому, важливим є вивчення історичного досвіду розвитку та запровадження профільного навчання в шкільну освіту України у 2000-х рр.

Першим кроком у реформуванні системи середньої загальної освіти у 2000-х роках стала прийнята 16 липня 2000 р. Постанова Кабінету Міністрів «Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання» [1]. У преамбулі зазначалося, що перехід до дванадцятирічного терміну здобуття загальної середньої освіти зумовлено приведенням вітчизняних освітніх стандартів у відповідність до норм світового співтовариства: це було однією з рекомендацій Ради Європи щодо освітніх реформ в Україні. Збільшення терміну навчання мало резонанс у суспільстві. На їхню думку, 12-річне навчання призведе до розтягнутості шкільної програми та затримуватиме соціалізацію учня і його вихід на ринок праці. у 2000–2001 навчальному році в дію вводиться нова система оцінювання знань учнів за 12-бальною шкалою та семестровий контроль. Зміна критеріїв оцінювання дала змогу подолати таке явище як другорічництво.

У 2001 р. відбувся II Всеукраїнський з'їзд працівників освіти, на якому було ухвалено, а згодом і затверджено Президентом Украї-

ни Національну доктрину розвитку освіти — стратегічний план, створений як джерело для групи законодавчих актів, як дороговказ фундаментальних змін. у ній головною метою визначено модернізацію галузі відповідно до потреб ХХІ ст. Перед освітою постала низка проблем, які потребують не лише мобілізації ресурсів, а й істотної корекції державної політики щодо розвитку галузі [2].

У 2003–2004 роках диференціація змісту освіти у старшій школі була введена лише в тих закладах освіти, де є готовність до цього: належна технічно-матеріальна база, володіння педагогами певними технологіями навчання, програмно-методичне забезпечення, мотивація учнів. Почали застосовуватися різноманітні форми організації диференціації змісту освіти у старшій школі: внутрішніх — профільних класів у загальноосвітніх закладах освіти; профільних груп у багатопрофільних загальноосвітніх закладах освіти; профільного навчання за індивідуальними навчальними планами і програмами; динамічних профільних груп (у тому числі різновікових); зовнішніх — міжшкільних профільних груп; профільних шкіл інтернатного типу; опорних шкіл; навчально-виховних комплексів; міжшкільних навчально-виробничих комбінатів; загальноосвітніх закладів освіти на базі закладів вищої освіти, а також впровадження різнорівневих вимог до знань та умінь старшокласників у відповідності до їхніх освітніх потреб зумовлені орієнтацією на майбутню професію [3 ; 4, с. 73–74].

З 2003 року для учнів старших класів поступово вводиться тестування замість вступних іспитів до закладів вищої освіти, а у 2005 р. утворено Український центр оцінювання якості освіти й започатковано зовнішнє незалежне оцінювання (тест ЗНО) [3] з української мови, математики та історії України, які були обов'язковими для вступу в заклад вищої освіти, а інші дисципліни, що необхідні для вступу до закладу вищої освіти абітурієнти мали можливість обрати за власним бажанням. Вже починаючи з 2008 року проходження ЗНО стало обов'язковою умовою для вступу до закладу вищої освіти.

У 2009 р. було затверджено нову редакцію «Концепції профільного навчання» згідно якої профільна старша школа створюватиме сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, для формування у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності. Відтак, профільна школа реалізовуватиме принцип особистісно-орієнтованого навчання.

Профільне навчання розпочинається здебільшого на старшому ступені середньої загальноосвітньої школи та у 8-9 класах спеціалі-

зованих шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів, колегіумів [5]. Розрізнять такі профілі навчання в старшій школі, як от: науковий (філологічний, фізико-математичний, біолого-технічний, біолого-хімічний, історико-суспільствознавчий та інші); прикладний (агрохімічний, сільськогосподарський, хіміко-технічний, економічний, фізико-технічний та інші), художньо-естетичний (музичний, образотворчий, вокальний, акторський, хореографічний та інші); спортивний (за видами спорту). ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання : постанова КМУ № 1717 від 6.11.2000
2. Про Національну доктрину розвитку освіти : указ Президента України від 17.04.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
3. Загородня А. А. Відображення процесів диференціації в змісті освіти старшокласників (2000-і роки). *Вісник ЗНУ: педагогічні науки*. 2018. №1. С. 5–11.
4. Концепція профільного навчання URL: <http://www.uazakon.com/document/fpart86/idx86618.htm>.
5. Загородня А. А. Диференціація змісту навчання в старшій школі України (1991–2010 рр.). *Професійна підготовка фахівців у вимірі нових освітніх реалій* : зб. мат. Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 11–12 жовтня 2018 р. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. С. 141–148.

Зайченко Наталія Іванівна,

*доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної та прикладної психології
ПВНЗ «Інститут екології економіки і права»*

ОСВІТНІЙ ШЛЯХ НАЦІОНАЛЬНОГО РЕГЕНЕРАЦІОНІЗМУ В ДИСКУРСІ ІСПАНСЬКИХ ПЕДАГОГІВ НА МЕЖІ ХІХ–ХХ ст.

Подолання «загальнонаціональної катастрофи» 1898 року, яка спостигла Іспанію унаслідок її поразки в імперіалістичній війні із США та втрати решток колоніальних володінь; вихід із системної кризи, що поглинула країну в результаті політики реставраційного монархічного режиму у 1890-х роках; розв'язання «проблеми